

Recenzije.

Emmanuel Kant (1724.—1924.)
volume commemorativo
del secondo centenario
della nascita (Milano 1924.).

Povodom dvijesta godišnjice Kantova rođenja publicirani su razni spomen spisi, te je i s katoličke strane novoskolastička milanska škola pružila osobiti dokaz svoga nastojanja, da u studiju Kantove filozofije stoji na potpunoj visini. Veoma ugledni ovaj komemorativni svezak, koji je brigom rektora fra A. Gemelli izdala katol. univerza u Milanu, sadržaje mnoge rasprave uvaženih skolastičkih radnika. Ali umjesto da ih sadržajno prikazuje, treba svakako da bar jedno istaknemo: i udivljeno priznanje osobitoj agilnosti ove škole, i utješno zadovoljstvo, da je neoskolastika danas po svim zapadnim zemljama u takovoj radnoj i naprednoj svježini, te daje najbolje jamstvo za razvikanje crkvene nauke i njezinog ugleda u općem filozofijskom stvaranju, koje danas može mimoilaziti ili čak omalovažiti samo nezalica. Da što da bi nas ovaj kolektivni ponos imao potaknuti na sasvim protivno, nego da nam dopusti predati se neradinom nehaju. Ali, i to je sada najvažnije, manje više sve po redovnicima izvedene naučne organizacije nastale su prethodnim specijaliziranjem naučnih radnika, a toga kod nas, upravo kod nas, niti je prije bilo, a niti sada biva (barem sustavno ne, osim kad se sposobni pojedinac silom probije). Da se u naučna inostrana središta izašilje pomladak sa specijalnim izborom naučnog talenta, danas nas ne bi udruživao takav vacuum naučne sredine

među crkovernjacima. U tome smo naprosto zaostali, i ne htjeti toga priznati, značilo bi ustrajati na mrtvoj točki. Z.

Faulhaber Ludwig »Wissenschaftliche Gotteserkenntnis und Kausalität«, Nürnberg 1922. Sv. 2. »Abhandlungen zur Philosophie und Psychologie der Religion«, iz. od G. Wunderle.

Ova lijepa habilitaciona radnja tek mi je sada postala poznata, a napose ju ističem poradi nazora o principu kauzalnosti, kako ga F. razlaže oslanjajući se na Geysera. Pisac ponajprije prikazuje razne u historiji filozofije tipične pokuse za dokazivanje eksistencije Božje bez kauzalnog principa. Prikaz obuhvata i sasvim savremene smjerove u filozofiji religije; a jednako se pisac i u daljnjem traktatu o kauzalnosti neopširno bavi sa raznim mišlicima upogled problema kauzalnosti. Tu ćemo sad odrediti naše stajalište.

F. tvrdi 1. da istinu kauzalnog principa ne spoznajemo pojmovnom analizom, nego refleksijom na usebnu empiriju, koja iskazuje činjenicu kauzalnog snošaja;* a 2. da ne možemo istinu kauzalnog principa analitički fundirati na principu dostatnog razloga.

* Kauzalnost (uzročnost) znači »djelovanje« (tvorbu, čimdbu) tvornog uzroka; kauz. snošaj znači vezu tvornog uzroka kao takovog s onim što nastaje (= djelo, tvorina, učin, učinak); kauz. princip = nužnost kauzalnog snošaja.